

Klimaet flytter på vinterfuglene

Af Helge Røjle Christensen

Stillitsen ser eksotisk ud, og den er da også et eksempel på en varmeelskende fuglearart, som er i fremgang og breder vinterkvarteret mod nordøst. Foto: Ulrik Bruun.

Nordeuropæiske fugle har rykket vinterkvarteret mod nordøst. Det viser en undersøgelse af 50 fuglearters overvintringsområder, som Dansk Ornitologisk Forening har bidraget til.

Hundredevis af frivillige fugletælleres metodiske registreringer gennem flere årtier afslører nu, hvordan de mest almindelige landfugle påvirkes af klimaændringer med generelt mildere vintre i Nordeuropa. Data fra tusindvis af faste punkter på tælleruter fra Finland i nord til Holland

i syd viser, at de almindelige fuglearter gradvist flytter deres vinterkvarterer mod nordøst. Samtidig er en række kuldeelskende fuglearter i Nordeuropa i tilbagegang, mens en række varmeelskende arter tilsvarende er i fremgang. Resultaterne er netop offentliggjort i en artikel i det videnskabelige tidsskrift *Diversity and Distributions*.

Finland vs. Holland

Hvis vi først ser på flytningen af vinterkvarterer, så er udviklingen tydelig, når man sammenligner Finland og Holland. I Finland er 43 procent af de undersøgte fuglearter i fremgang om vinteren, mens 33 procent er i tilbagegang. I Holland er det stik modsat. Her er kun 29 procent af arterne i fremgang, mens 40 procent er i

Fem musvåger og en fjeldvåge. En sydlig art i fremgang og en nordlig art i tilbagegang. Foto: John Larsen.

Sådan bliver du punkttæller:

Måske har du fået lyst til at starte en ny punkttællingsrute og dermed bidrage til vigtig ny viden om fuglene, som du for eksempel kan læse om i denne artikel.

En punkttælling går som navnet siger ud på at tælle fra faste punkter på en rute år efter år enten om vinteren eller i yngletiden. Der tælles fugle i fem minutter ved hvert punkt, og ruterne er typisk på enten 10 eller 20 punkter.

Vi har brug for, at flere kyndige fuglefolk deltager i punkttællingerne.

Du kan tilmelde dig ved at kontakte DOF v. Michael Fink
e-mail: michael.fink@dof.dk,
telefon 33283821.

tilbagegang – se tabellen side 5. Som det også fremgår af tabellen, så er der ikke på samme måde en tydelig udvikling i hverken Sverige eller Danmark. "Det viser i høj grad værdien af, at vi er begyndt at samarbejde om den slags undersøgelser på tværs af landegrænserne", siger biologen Henning Heldbjerg fra DOF, som er medforfatter til artiklen. Det er netop vinterpunkttællingerne i alle fire lande, som danner grundlag for undersøgelsen. "Hvis vi blot havde lavet en dansk undersøgelse, så havde vi næppe registreret udviklingen. Så langt er der jo heller ikke fra Tønder til Skagen", konstaterer han.

Samme hos vandfugle

Tidligere har andre undersøgelser vist, at vandfugle har flyttet deres vinterkvarterer mod nordøst i Nordeuropa på grund af mindre isdække om vinteren. Nu er den samme bevægelse altså også

dokumenteret indenfor de 50 arter landfugle. Undersøgelsen dækker perioden fra vinteren 1980-81 til vinteren 2013-14. "Det er faktisk første gang, at vi har bidraget til en videnskabelig artikel med tal fra de danske vinter-punkttællinger. Generelt har der været mere fokus på ynglefugletællingerne. Men undersøgelsen viser, at det virkelig nytter noget, når så mange frivillige fugletællere laver punkttællinger i så lange tidsserier. Så det er bare med at blive ved med at tælle, og gerne få endnu flere med", siger Henning Heldbjerg.

Kuldefugle skubbes nordpå

Samtidig med, at mange fuglearter forskyder vinterkvarteret længere mod nordøst, så er der en række nordlige og kuldeelskende – eller måske rettere kuldetålende fuglearter – som er i tilbagegang. Mens flere sydligere arter modsat er i langsigtet fremgang. Det er den anden hovedkonklusion i undersøgelsen.

	Arter i fremgang	Arter i tilbagegang
Finland	43 pct.	33 pct.
Sverige	30 pct.	36 pct.
Danmark	41 pct.	39 pct.
Holland	29 pct.	40 pct.

Som eksempler på nordlige arter i tilbagegang nævner artiklen fjeldvåge, fyrremejse, kvækerfinke og bjergirisk, mens eksempler på sydligere arter i generel fremgang er musvåge, solsort, stillits og kernebider.

"En art som kvækerfinken har faktisk skubbet sin sydgrænse som ynglefugl nogle hundrede kilometer mod nord de senere årtier, men det mærker vi jo ikke lige til i Danmark, da kvækerfinken aldrig

har været en almindelig dansk ynglefugl. Det seneste sikre ynglefund er fra 1974", siger Henning Heldbjerg.

Aleksi Lehikoinen, Ruud P. B. Foppen, Henning Heldbjerg, Ake Lindström, Willem van Manen, Sirke Piirainen, Chris A. M. van Turnhout and Stuart H. M. Butchart. (2016): Large-scale climatic drivers of regional winter bird population trends. Diversity and Distributions doi:10.1111/ddi.12480

FAKTA:

De 50 undersøgte vinterfuglearter:

Agerhøne, duehøg, spurvehøg, musvåge, fjeldvåge, tårnfalk, ringdue, tyrkerdue, grønspætte, sortspætte, stor flagspætte, sanglærke, gærdesmutte, silkehale, engpiber, rødhals, solsort, sjagger, vindrossel, fuglekonge, halemejse, fyrremejse, sumpmejse, topmejse, sortmejse, blåmejse, musvit, spætmejse, træløber, stor tornskade, skovskade, husskade, allike, råge, gråkrage, ravn, stær, gråspurv, skovspurv, bogfinke, kvækerfinke, grønirisk, stillits, grønsisken, bjergirisk, gråsisken, kernebider, lille korsnæb, dompap, gulspurv

Kvækerfinke på vinterbesøg. Den trives godt med kulde og har tilsyneladende problemer med klimaændringerne. Foto: John Larsen.